

ÖĞRENCİLERİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİYLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ¹

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF STUDENTS

Mehmet Ali İYİBAŞ²

Mehmet Ali AKIN³

Başvuru Tarihi: 10.07.2019 Yayına Kabul Tarihi: 19.01.2021 DOI: 10.21764/maeuefd.590280

(Araştırma Makalesi)

Özet: Duygusal zekâ kavramı, son yıllarda insan davranışlarının açıklanmasında araştırmacıların yoğun ilgisini çekmiştir. Bu araştırmanın temel amacı, lise öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi analiz etmektir. Araştırmanın evrenini Karaman İli oluştururken; örneklemini Karaman Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Fen Lisesi, Karaman Bifa Anadolu Lisesi ile Karaman Temizel Ünlü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nden toplam 563 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerini belirlemek için Reuven Bar-On tarafından geliştirilen Duygusal Zekâ Envanteri, öğrencilerin akademik başarılarını tespit etmek için ise genel ağırlıklı not ortalaması kullanılmıştır. Yapılan analizlerde T testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve korelasyon teknikleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Araştırma bulgularından bazıları şu şekilde özetlenebilir. Genel ağırlıklı puan ortalaması yüksek olan öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Fen Lisesi öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerin Anadolu Lisesi öğrencilerinkinden, Anadolu Lisesi öğrencilerinin de Meslek Lisesi öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu, ayrıca bu farkın Fen Lisesi ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin lehine olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca, kız öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin de erkek öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur.

Abstract: The concept of emotional intelligence has attracted the attention of researchers in explaining human behaviors in recent years. The main purpose of this study is to analyze the relationship between emotional intelligence levels and academic achievement of high school students. The universe of the research included Karaman Province; and research sample consisted of 563 students from Karaman Turkey Chambers and Stock Exchanges Union Science High School, Karaman Bife Anatolian High School, Karaman Temizel Unlu Vocational and Technical Anatolian High School. Emotional Intelligence Inventory developed by Reuven Bar-On (1997) was used to determine the emotional intelligence levels of the students, and the overall weighted grade point average was used to determine the academic achievement of the students. T-test, one-way analysis of variance (ANOVA) and correlation techniques were used in the analyzes. Statistical significance level was accepted as $p < 0.05$. Some of the research findings can be summarized as follows. Emotional intelligence levels of the students with a high average weighted average score were also found to be high. It was found that the emotional intelligence levels of Science High School students were higher than those of Anatolian High School students and Anatolian High School students were higher than Vocational High School students, and this difference was in favor of Science High School and Anatolian High School students. Female students' emotional intelligence levels were higher than male students' emotional intelligence levels.

Anahtar Sözcükler: *Duygu, Duygusal Zekâ, Akademik Başarı*

Keywords: *Emotion, Emotional Intelligence, Academic Achievement*

¹ Bu makale, Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı bünyesinde hazırlanan "Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin Analizi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Mehmet Ali İYİBAŞ, Milli Eğitim Şube Müdürü, Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü, miyibas@mynet.com. ORCID: 0000-0002-0723-2336

³ Mehmet Ali AKIN, Dr. Öğretim Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, EBB, akina7215otmail.com. ORCID: 0000-0002-9387-0149

Giriş

İnsanların duygu, düşünce ve yeteneklerinin farkında olmaları, bunlara yenilerini eklemeye istekli olmaları, hedef belirlemeleri ve belirlenen hedeflere odaklanmaları, kendisi dışındaki bireylerin duygu, düşünce ve yeteneklerinin farkında olmaları ve onlara önem vermeleri vb. yeterlikler, insanlarda duygusal zekâ bakımından ileride olmanın göstergeleri olarak değerlendirilebilir. Duygusal zekâ kavramı, ilk olarak Peter Salovey ve John Mayer daha sonra Daniel Goleman tarafından ortaya atılmıştır. Bu araştırmacılar, duygusal zekânın, bilişsel zekâdan daha önemli olduğu görüşündedirler (Köksal, 2003). Harrison duygusal zekâyı, insanların duygularını öğrenme ve yönetme, insanları güçlü duygularla motive etme, empati kurma ve duygusal ilişkilerde söz sahibi olabilme olarak tanımlamıştır (Titrek, 2007). Mayer ve Salovey, duygusal zekâyı, duyguları tanımak, anlamak, düşünceyle birleştirmek ve yönetmek boyutlarıyla; Cooper ve Sawaf duyguları bilmek, duygusal canlılık, duygusal derinlik ve duygusal simya boyutlarıyla; Bar-on içsel dünya alanı, dış dünya alanı, uyum alanı, stresle başa çıkma alanı ve genel ruhsal durum alanı boyutlarıyla ve Goleman ise kişisel yeterlilikler ve sosyal yeterlilikler boyutlarıyla incelemiştir (Taylı, 2010).

Çağın yönelimlerine uygun olarak; birçok alanda olduğu gibi akademik anlamda da daha donanımlı bireyler yetiştirmek gerektiği açıktır (Taş ve Minaz, 2019). Akademik başarı, öğrencilerin sınıf seviyelerindeki belirlenmiş ölçeklere göre gösterdiği gelişmedir. Akademik başarı pek çok değişkenle ilişkilidir. Duygusal zekâ düzeyi, bilişsel zekâ düzeyi, bedensel gelişim, aile ve okul ortamı gibi birçok husus akademik başarıyı etkiler (Wurf ve Croft-Piggin, 2014). Duygusal zekâ ile okul başarısı ya da akademik başarı arasında bir ilişkinin olup olmadığı, akademik dünyada merak edilen konulardan biridir. Goleman, Bar-On, Salovey ve Mayer vd., tarafından duygusal zekâ konusunda yapılan araştırmaların bulgularına göre duygusal zekâ, akademik başarıyı belirli bir düzeyde etkilemektedir. Literatürde duygusal zekâ ile bilişsel zekânın birbirinden bağımsız kavramlar olduğu bilinmektedir. Bir tarafta duygusal zekâ ile akademik başarı arasındaki ilişkinin olması, diğer tarafta ise duygusal ve bilişsel zekânın birbirinden bağımsız kavramlar olması, duygusal zekâ ile akademik başarı arasındaki ilişkinin düzeyi hakkında merak uyandırmaktadır. Çünkü bu ilişki düzeyinin oldukça yüksek olması duygusal zekâ ile bilişsel zekânın birbirinden bağımsız olması hakkında kuşku doğurabilmektedir (Hemmati, Mills ve Croner, 2004). Ayrıca duygusal zekâ ile akademik başarı arasındaki

istatistiksel ilişkiyi inceleyen önceki araştırmalarda farklı ve çelişkili bulgular elde edilmiştir (Erdoğan ve Kenarlı, 2008).

Öğrencilerin akademik başarıları hakkında isabetli kararların alınabilmesi için öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenlerin doğru olarak ortaya konması gerekir (Taş ve Minaz, 2019). Bilişsel zekâ kapasitesinin daha etkili kullanılmasını sağlamak için, duygusal zekânın geliştirilmesine önem verilmelidir (Tufan, 2011). Son yıllarda, bazı bilim insanları, duygusal zekânın da akademik başarıyı açıklayan etkenlerden biri olduğunu vurgulamaktadırlar. Duygular, düşünmek ve planlamak, uzak bir hedefe hazırlanmayı devam ettirmek, problemleri çözmek gibi yetenekleri desteklediği ya da zorlaştırdığı ölçüde, doğuştan gelen zihinsel yetilerin kullanılma kapasitesinin sınırlarını çizerek yaşamda neler yapılabileceğini belirler. Yapılan işe, istek ve arzuya hatta uygun seviyede bir korkuyla güdülenen birey başarıya ulaşır. İşte duygusal zekâ tam bu anlamda temel bir yetenektir ve diğer tüm yetenekleri, derinden etkileyen bir güçtür (Goleman, 2007). Bütün bu değerlendirmelerden dolayı bu araştırmada duygusal zekâ ile akademik başarı arasındaki ilişki analiz edilmiştir.

Duygusal zekâ ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırmanın, lise öğrencilerinin akademik başarılarında, kariyer planlamalarında, gündelik yaşamlarında olumlu sonuçlara ulaşmaları, lise öğrencilerinin, öğretmenlerinin, yöneticilerinin ve velilerinin duygusal zekâ ile ilgili farkındalıklarının artırılması, bu konuya önem vermeleri ve de kendi duygusal zekâ düzeylerini artırmaya istekli olmalarına katkıda bulunabilmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu kapsamda aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır:

1. Lise öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri nedir?
2. Cinsiyet değişkenine göre, öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Sınıf seviyesi değişkenine göre, öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
4. Okudukları lise türü değişkenine göre, öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?

5. Babanın eğitim durumu değişkenine göre, öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?

6. Annenin eğitim durumu değişkenine göre, öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?

7. Ailenin ekonomik durumu değişkenine göre, öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?

8. Lise öğrencilerinin akademik başarıları ile duygusal zekâ düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı puan üstünlüğüne göre öğrenci alan Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenimlerine devam eden 10,11 ile 12. sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkileri cinsiyet, sınıf seviyesi, lise türü, babanın ve annenin eğitim durumu ile ailenin ekonomik durumu değişkenlerine göre incelemektir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma nicel araştırma teknikleri kullanılarak yapılmıştır. Araştırma aynı zamanda betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar, araştırılan problemin durumunu açıklamaya yöneliktir. Betimsel araştırmalarda ortaya konan durum oldukça dikkatli ve de eksiksiz olarak açıklanmaya çalışılır. Eğitim alanında yapılan betimsel çalışmalara örnek olarak; öğrenci gruplarının başarıları seviyelerini tespit etmek, çeşitli alanlardaki kişilerin davranışlarını açıklamak olabilir (Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Demirel ve Kılıç, 2014). Karasar (2012) betimsel modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımları olarak tanımlamaktadır. Bu araştırmada, lise öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelendiği ve öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleriyle akademik başarıları arasındaki ilişki betimlenmeye çalışıldığı için bu çalışma betimseldir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Karaman İl Merkezindeki bütün liselerde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Karaman Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Fen Lisesi, Karaman Bifa Anadolu Lisesi ve Karaman Temizel Ünlü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 10, 11 ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme 563 öğrenci yer almaktadır. Örnekleme yer alan öğrencilerin istatistiki bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Araştırma Örnekleminde Yer Alan Öğrencilerin Dağılımı

Okul Adı	Sınıflar									Toplam
	10. Sınıf			11. Sınıf			12. Sınıf			
	Kız	Er	Toplam	Kız	Er	Toplam	Kız	Er	Toplam	
Karaman TOBB Fen Lisesi	60	37	97	41	27	68	29	15	44	209
Karaman Bifa Anadolu Lisesi	30	39	69	58	28	86	30	21	51	206
Karaman Temizel Ünlü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	11	35	46	14	57	71	9	22	31	148
Genel Toplam	101	111	212	113	82	225	68	58	126	563

Tablo 1’e bakıldığında, Karaman Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Fen Lisesi’nden 10. sınıftan 60 kız ve 37 erkek, 11. sınıftan 41 kız ve 27 erkek ve 12. sınıftan 29 kız ve 15 erkek olmak üzere toplam 209, Karaman Bifa Anadolu Lisesi’nden 10. sınıftan 30 kız ve 39 erkek, 11. sınıftan 58 kız ve 28 erkek ve 12. sınıftan 30 kız ve 21 erkek olmak üzere toplam 206, Karaman Temizel Ünlü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden 10. sınıftan 11 kız ve 35 erkek, 11. sınıftan 14 kız ve 57 erkek ve 12. sınıftan 9 kız ve 22 erkek olmak üzere toplam 148 öğrenci, genel toplamda ise 563 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek için 9,10 ve 11. sınıflara ait yıl sonu başarı puanlarının genel ortalaması baz alınmıştır. Öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerini belirlemek için de 2001’de Acar ve 2008’de Kavcar tarafından uyarlanması yapılan ve Reuven Bar-On tarafından geliştirilen duygusal zekâ ölçeği kullanılmıştır. Acar ile Reuven Bar-On arasında ölçeğin kullanılması için görüşülmüş, bu görüşmede duygusal zekâ ölçeğinin telif haklarının Amerika’nın MHS şirketine verildiği öğrenilmiştir. Daha sonra 133 maddeden oluşan

ölçeğin aslı dört defa Türkçe'ye çevirmiştir (Acar, 2001). Acar (2001) ile uzman kişilerle yapılan görüşmelerde ölçekte yer alan, fakat hiçbir boyutu açıklamayan ve sadece katılımcının ölçeği doğrulama eğilimini ölçen, aynı anlama gelen benzer ifadeler ölçekten çıkararak, ölçekteki ifade sayısı 88 maddeye düşürülmüştür (Acar, 2001; Baba, 2012). Acar'ın yaptığı pilot testi uygulamasının sonucuna göre, ölçeğin güvenilirliğinin göstergelerinden olan iç tutarlılık Cronbach Alpha değeri 0,92 olarak hesaplanmıştır (Acar, 2001). Kavcar'ın yaptığı pilot uygulamanın sonucuna göre ise Cronbach Alpha değeri 0,915 düzeyinde bulunmuştur (Kavcar, 2011).

Duygusal zekâ ölçeğinin güvenilirlik analizleri daha önceki çalışmalarda yapılmış ve raporlanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği bu tez araştırma kapsamında yeniden yapılmış ve Cronbach alfa katsayısı 0,784 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2

Güvenilirlik İstatistikleri

Cronbach's Alpha	N of Items
,784	87

Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği şu şekilde yorumlanır (Kalaycı, 2008:405)

- 0.00 < alfa < 0.40 ise ölçek güvenilir değildir,
- 0.40 < alfa < 0.60 ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür,
- 0.60 < alfa < 0.80 ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- 0.80 < alfa < 1.00 ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Duygusal zekâ ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha değeri = 0,784 bulunmuştur. Ayrıca, bu değer 0.60 < 0,784 < 0.80 olduğu için ölçek oldukça güvenilirdir.

Verilerin Toplanması

Araştırma, Karaman TOBB Fen Lisesi, Karaman Bifa Anadolu Lisesi ile Karaman Temizel Ünlü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde yapılmıştır. Araştırmanın amacı, araştırmacı tarafından öğrencilere kısaca anlatılmış ve öğrencilerin araştırmaya katılmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Uygulamaya katılmak isteyen öğrencilere önce Reuven Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği verilmiş, doldurma şekli anlatılmış ve ölçek öğrencilerce doldurulduktan sonra toplanmıştır. Ölçeğin uygulanmasında ve toplanmasında araştırmacı bizzat görev almış, ayrıca

okuldaki yönetici ve öğretmenlerden de destek alınmıştır. Öğrencilerin yılsonu başarı puanlarının genel ortalaması ise, okul yöneticilerinden temin edilmiştir.

Verilerin Analizi

Reuven Bar-On'un Duygusal Zekâ Ölçeği baz alınarak, öğrencilerin duygusal zekâ düzeyi analiz edilmiştir. Akademik başarıları değerlendirmek için ise yılsonu başarı puanlarının genel ortalaması kullanılmıştır. Bu araştırmada SPSS 22 Windows Paket Programı kullanılarak analizler yapılmıştır. Yapılan analizlerde t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve korelasyon teknikleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bulguları araştırma sorularının sırası takip edilerek, her araştırma sorusu için ayrı ayrı sunulmuştur.

Tablo 3

Duygusal Zekâ ve Alt Boyutlarına İlişkin Puan Dağılımı

	Akademik Puan	Duygusal Zekâ Puanı	Kişisel Farkındalık Boyutu	Kişilerarası İlişkiler	Çevreye Uyum	Stres Yönetimi	Genel Ruth Hali
$\bar{x}$	70,46	2,57	2,54	2,45	2,65	2,69	2,47
SS	14,49	,25	,33	,31	,36	,43	,36
Minimum	47,82	1,60	1,50	1,37	1,40	1,38	1,42
Maximum	97,23	3,67	3,50	3,68	3,80	4,00	3,67
Çarpıklık	,255	-,240	-,148	,072	-,099	,016	,148
Basıklık	-1,439	1,196	,211	1,046	,353	-,201	,554

Tablo 3. incelendiğinde katılımcı öğrencilerin, en yüksek akademik puanı 97,23, en düşük akademik puanı 47,82 ve akademik puan ortalamasının 70,46 olduğu görülmektedir. Ayrıca yine Tablo 3'e bakıldığında, genel en yüksek duygusal zekâ puanının 3,67, en düşük 1,60 ve duygusal zekâ puanının genel ortalamasının $\bar{x}=2,57$ olduğu görülmektedir. Boyutlar bazında değerlendirildiğinde ise en yüksek zekâ düzeyi 4,00 ile "Stres Yönetimi" alt boyutunda iken, en düşük zekâ düzeyinin 1,37 ile "Kişiler Arası İlişkiler" alt boyutunda olduğu görülmektedir.

Tablo 4

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Duygusal Zekânın Genel ve Alt Boyutlarına İlişkin Veriler

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	t-test	Sig.
Duygusal zekâ ortalama puanı	Kız	282	2,59	,24	2,083	,038*
	Erkek	281	2,54	,26		
Kişisel farkındalık boyutu	Kız	282	2,58	,31	3,077	,002*
	Erkek	281	2,49	,34		
Kişiler arası ilişkiler	Kız	282	2,45	,29	,585	,559
	Erkek	281	2,44	,32		
Çevreye uyum	Kız	282	2,70	,36	3,142	,002*
	Erkek	281	2,60	,35		
Stres yönetimi	Kız	282	2,65	,42	-2,356	,019*
	Erkek	281	2,73	,43		
Genel ruh hali	Kız	282	2,50	,35	1,808	,071
	Erkek	281	2,45	,38		

*:p<0,05

Tablo 4. incelendiğinde katılımcı kız öğrencilerin duygusal zekâ ortalaması $\bar{x}=2,59$ iken katılımcı erkek öğrencilerin ortalaması $\bar{x}= 2,54$ olduğu görülmektedir. Ayrıca, duygusal zekânın geneli açısından cinsiyet değişkenine göre katılımcı kız ve erkek öğrenciler arasında çıkan farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan t-testi sonucu $p=0,038<0,05$ olduğundan, katılımcı kız öğrencilerin lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.'te görüldüğü üzere cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının “*Kişisel Farkındalık Alt Boyutu*” açısından yapılan t testi sonucunda ($p=0,002<0,05$) olduğundan anlamlı bir fark bulunduğu, ayrıca bu farkın kız öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. değerlendirildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının kişisel ilişkiler alt boyutu açısından yapılan t-testi sonucunda ($p=0,559>0,05$) olduğundan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.'te görüldüğü üzere cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının “*Çevreye Uyum Alt Boyutu*” açısından yapılan t-testi sonucunda ($p=0,002<0,05$) olduğundan anlamlı bir fark bulunduğu, ayrıca bu farkın kız öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının “*Stres Yönetimi Alt Boyutu*” açısından yapılan t-testi sonucunda ($p=0,019<0,05$)

olduğundan anlamlı bir fark bulunduğu, ayrıca bu farkın erkek öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. değerlendirildiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının genel ruh hali alt boyutu açısından yapılan t testi sonucunda ($p=0,071>0,05$) olduğundan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5

Sınıf Seviyeleri Değişkenine İlişkin Duygusal Zekânın Genel ve Alt Boyutları ile İlgili Veriler

	Sınıf	N	$\bar{x}$	SS	F	p	An. Fark
Kişisel Farkındalık	10	212	2,53	,33	,651	,522	Yok
	11	225	2,53	,33			
	12	126	2,57	,34			
Kişiler Arası İlişkiler	10	212	2,43	,31	,364	,695	Yok
	11	225	2,46	,31			
	12	126	2,45	,30			
Çevreye Uyum	10	212	2,64	,36	,877	,417	Yok
	11	225	2,64	,36			
	12	126	2,69	,35			
Stres Yönetimi	10	212	2,70	,43	,031	,969	Yok
	11	225	2,69	,42			
	12	126	2,69	,42			
Genel Ruh Hali	10	212	2,50	,37	1,282	,278	Yok
	11	225	2,47	,35			
	12	126	2,44	,37			
Duygusal Zekâ Toplam	10	212	2,56	,25	,149	,862	Yok
	11	225	2,57	,26			
	12	126	2,58	,24			

*:p<0,05

Tablo 5.'e bakıldığında sınıf değişkeni ile araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının toplam puanı açısından yapılan Anova testi sonucunda ($p=0,862>0,05$) olduğundan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. incelendiğinde sınıf değişkeni ile araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının “*Kişisel Farkındalık Alt Boyutu*” açısından yapılan Anova testi sonucunda ($p=0,522>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. değerlendirildiğinde sınıf değişkeni ile araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının “*Kişiler Arası İlişkiler Alt Boyutu*” açısından yapılan Anova testi sonucunda ($p=0,695>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.'e göre, sınıf değişkeni ile araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının “Çevreye Uyum Alt Boyutu” açısından yapılan Anova testi sonucunda ($p=0,417>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.'e bakıldığında sınıf değişkeni ile araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının “Stres Yönetimi Alt Boyutu” açısından yapılan Anova testi sonucunda ($p=0,969>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.'e bakıldığında sınıf değişkeni ile araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının “Genel Ruh Hali Alt Boyutu” açısından yapılan Anova testi sonucunda ($p=0,278>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6

Okul Türü Değişkenine İlişkin Duygusal Zekânın Genel ve Alt Boyutları ile İlgili Veriler

	N	$\bar{x}$	SS	F	Sig.	Fark	
Duygusal Zekâ Toplam	FL	209	2,65	,19	23,446	,000**	F>AL>ML
	AL	206	2,54	,22			
	MTAL	148	2,48	,32			
	Total	563	2,57	,25			
Kişisel Farkındalık	FL	209	2,66	,26	26,681	,000**	F>AL>ML
	AL	206	2,50	,32			
	MTAL	148	2,42	,38			
Kişiler Arası İlişkiler	FL	209	2,51	,25	7,451	,001**	F>AL=ML
	AL	206	2,41	,29			
	MTAL	148	2,40	,39			
Çevreye Uyum	FL	209	2,72	,31	10,290	,000**	F=AL>ML
	AL	206	2,65	,34			
	MTAL	148	2,55	,42			
Stres Yönetimi	FL	209	2,74	,40	2,639	,072	Yok
	AL	206	2,69	,42			
	MTAL	148	2,64	,46			
Genel Ruh Hali	FL	209	2,57	,30	12,100	,000**	F>AL=ML
	AL	206	2,43	,34			
	MTAL	148	2,40	,44			

**: $p<0,01$ FL= Fen lisesi, AL=Anadolu lisesi, MTAL= Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Tablo 6. Değerlendirildiğinde, “Lise Türleri” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekâ toplam puanlarına ilişkin yapılan Anova Testi sonucunda ($p=0,000<0,01$) olduğundan öğrencilerin devam ettikleri liseler açısından duygusal zekâları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna

göre ortalama duygusal zekâ puanı bakımından Fen Lisesi > Anadolu Lisesi > Meslek Lisesi şeklinde bir sıralama olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. İncelendiğinde, “*Lise Türleri*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekânın “*Kişisel Farkındalık Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testi sonucunda ($p=0,000<0,01$) olduğundan öğrencilerin devam ettikleri liseler açısından “*Kişisel Farkındalık Alt Boyutu*” arasında anlamlı fark bulunmuştur. Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre “*Kişisel Farkındalık Alt Boyutu*” bakımından Fen Lisesi > Anadolu Lisesi > Meslek Lisesi şeklinde bir sıralama olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6.’ya bakıldığında, “*Lise Türleri*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekânın “*Kişiler Arası İlişkiler Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testi sonucunda ($p=0,001<0,01$) olduğundan öğrencilerin devam ettikleri liseler arasında bu boyut açısından arasında anlamlı fark bulunmuştur. Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre “*Kişiler Arası İlişkiler Alt Boyutu*” bakımından Fen Lisesi > Anadolu Lisesi = Meslek Lisesi şeklinde bir sıralama olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6.’ya göre, “*Lise Türleri*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekânın “*Çevreye Uyum Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testi sonucunda ($p=0,000<0,01$) olduğundan öğrencilerin devam ettikleri liseler açısından “*Çevreye Uyum Alt Boyutu*” arasında anlamlı fark bulunmuştur. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre “*Çevreye Uyum Alt Boyutu*” bakımından Fen Lisesi = Anadolu Lisesi > Meslek Lisesi şeklinde bir sıralama olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. İncelendiğinde, “*Lise Türleri*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekânın “*Stres Yönetimi Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testi sonucunda ($p=0,072>0,01$) olduğundan öğrencilerin devam ettikleri liseler açısından “*Stres Yönetimi Alt Boyutu*” arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 6. değerlendirildiğinde “*Lise Türleri*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekânın “*Genel Ruh Hali Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testi sonucunda ($p=0,000<0,01$) olduğundan öğrencilerin devam ettikleri liseler açısından “*Genel Ruh Hali Alt Boyutu*” arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma

testi sonucuna göre “*Genel Ruh Hali Alt Boyutu*” bakımından Fen Lisesi > Anadolu Lisesi = Meslek Lisesi şeklinde bir sıralama olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7

Babanın Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Duygusal Zekânın Genel ve Alt Boyutları ile İlgili Veriler

Babanın Eğitim	Durumu	N	$\bar{x}$	SS	F	Sig.	Fark (x)
Duygusal Zekâ Ortalaması	İlkokul	173	2,54	,26	4,799	,003**	4>2
	Ortaokul	125	2,52	,29			
	Lise	111	2,58	,24			
	Üniversite	154	2,62	,21			
Kişisel Farkındalık Boyutu	İlkokul	173	2,51	,34	5,143	,002**	4>1,4>2
	Ortaokul	125	2,48	,37			
	Lise	111	2,53	,33			
	Üniversite	154	2,62	,28			
Kişiler Arası ilişkiler	Toplam	563	2,54	,33	3,280	,021*	4>2
	İlkokul	173	2,44	,32			
	Ortaokul	125	2,38	,35			
	Lise	111	2,47	,31			
Çevreye Uyum	Üniversite	154	2,49	,25	1,515	,209	Yok
	Toplam	563	2,45	,31			
	İlkokul	173	2,64	,36			
	Ortaokul	125	2,61	,39			
Stres Yönetimi	Lise	111	2,65	,35	,252	,860	Yok
	Üniversite	154	2,70	,33			
	Toplam	563	2,65	,36			
	İlkokul	173	2,67	,43			
Genel Ruh Hali	Ortaokul	125	2,70	,45	4,335	,005**	3>2,4>2
	Lise	111	2,70	,39			
	Üniversite	154	2,71	,43			
	Toplam	563	2,69	,43			
	İlkokul	173	2,48	,32			
	Ortaokul	125	2,38	,38			
	Lise	111	2,52	,44			
	Üniversite	154	2,52	,32			
Toplam	563	2,47	,36				

*:p<0,05, **:p<0,01 (x)

Tablo 7. değerlendirildiğinde “*Babanın Eğitim Durumu*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekâlarının toplam puanlarına ilişkin yapılan Anova Testine (p=0,003<0,01) göre babanın eğitim durumunun öğrencilerin duygusal zekâ puanları üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan Tukey testine göre de anlamlı farkın babası üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 7.'ye göre, “*Babanın Eğitim Durumu*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekâlarının “*Kişisel Farkındalık Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testine ($p=0,002<0,01$) göre babanın eğitim durumunun öğrencilerin duygusal zekâ puanları üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan Tukey testine göre de anlamlı farkın babası üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine olduğu (babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilere göre) tespit edilmiştir.

Tablo 7.'ye bakıldığında, “*Babanın Eğitim Durumu*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekâlarının “*Kişiler Arası İlişkiler Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testine ($p=0,021<0,01$) göre babanın eğitim durumunun öğrencilerin duygusal zekâ puanları üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan Tukey tesine göre de anlamlı farkın babası üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine olduğu (babası ortaokul mezunu olan öğrencilere göre) tespit edilmiştir.

Tablo 7. İncelendiğinde, “*Babanın Eğitim Durumu*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekâlarının “*Çevreye Uyum Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testine ($p=0,209>0,01$) göre babanın eğitim durumunun öğrencilerin duygusal zekâ puanları üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Değerlendirildiğinde, “*Babanın Eğitim Durumu*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekâlarının “*Stres Yönetimi Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testine ($p=0,860>0,01$) göre babanın eğitim durumunun öğrencilerin duygusal zekâ puanları üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7.'ye göre, “*Babanın Eğitim Durumu*” değişkenine göre, katılımcıların duygusal zekâlarının “*Genel Ruh Hali Alt Boyutuna*” ilişkin yapılan Anova Testine ($p=0,005<0,01$) göre babanın eğitim durumunun öğrencilerin duygusal zekâ puanları üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan Tukey testine göre de anlamlı farkın babası üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine olduğu (babası lise mezunu olan öğrencilere göre), bununla beraber babası ortaokul mezunu olan öğrencilere göre babası lise mezunu olanların lehine anlamlı fark tespit edilmiştir.

Tablo 8.

Annenin Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Duygusal Zekânın Genel ve Alt Boyutları ile İlgili Veriler

Anne Eğitim Durumu	Okul Türü	N	$\bar{x}$	SS	Anova-F	Sig.	fark
Kişisel Farkındalık Boyutu	İlkokul	249	2,50	,35	6,523	,000**	4>1,2,3
	Ortaokul	138	2,52	,35			
	Lise	87	2,54	,31			
	Üniversite	89	2,67	,22			
Kişiler Arası İlişkiler	İlkokul	249	2,42	,33	1,866	,134	Yok
	Ortaokul	138	2,44	,32			
	Lise	87	2,48	,30			
	Üniversite	89	2,50	,24			
Çevreye Uyum	İlkokul	249	2,64	,39	2,584	,052	yok
	Ortaokul	138	2,60	,35			
	Lise	87	2,67	,29			
	Üniversite	89	2,73	,33			
Stres Yönetimi	İlkokul	249	2,69	,44	,141	,935	Yok
	Ortaokul	138	2,71	,42			
	Lise	87	2,68	,42			
	Üniversite	89	2,69	,41			
Genel Ruh Hali	İlkokul	249	2,45	,35	2,216	,085	Yok
	Ortaokul	138	2,46	,37			
	Lise	87	2,49	,38			
	Üniversite	89	2,56	,35			
Duygusal Zekâ Puanı	İlkokul	249	2,54	,27	3,803	,010*	4>2,4>1
	Ortaokul	138	2,55	,25			
	Lise	87	2,58	,23			
	Üniversite	89	2,64	,20			

*:p<0,05, **:p<0,01 (x)

Tablo 8.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâ toplam puanları ile “*Annenin Eğitim Durumu*” değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda anne eğitim düzeyi üniversite mezunu olanlarla ilkökul ve ortaokul mezunu olanlar arasında ($p=0,010<0,05$) annesi üniversite mezunu olanlar lehine anlamlı fark saptanmıştır.

Tablo 8. değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin “*Kişisel Farkındalık Boyutu*” ile annenin eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda annenin eğitim düzeyi üniversite mezunu olanlarla ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olanlar arasında ($p=0,000<0,01$) annesi üniversite mezunu olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur.

“*Kişiler Arası İlişkiler Alt Boyutu*” ile annenin eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda ($p=0,134>0,05$), “*Çevreye Uyum Alt Boyutu*” ile annenin eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda ($p=0,052>0,05$), “*Stres*

Yönetimi Alt Boyutu” ile anne eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda ($p=0,935>0,05$), “*Genel Ruh Hali Alt Boyutu*” ile annenin eğitim durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda ($p=0,085>0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 9

Ailenin Ekonomik Durumu Değişkenine İlişkin Duygusal Zekânın Genel ve Alt Boyutları ile İlgili Veriler

Aile Ekonomik Durumu	Okul Türü	N	$\bar{x}$	SS	F	Sig.	Fark
Kişisel Farkındalık Boyutu	Orta	229	2,53	,34	,043	,958	yok
	İyi	315	2,54	,32			
	Çok iyi	19	2,52	,38			
Kişilerarası İlişkiler	Orta	229	2,44	,33	1,187	,306	yok
	İyi	315	2,44	,29			
	Çok iyi	19	2,55	,38			
Çevreye Uyum	Orta	229	2,64	,37	,159	,853	yok
	İyi	315	2,66	,35			
	Çok iyi	19	2,66	,43			
Stres Yönetimi	Orta	229	2,74	,44	2,920	,055	yok
	İyi	315	2,66	,41			
	Çok iyi	19	2,61	,53			
Genel Ruh Hali	Orta	229	2,48	,37	,614	,541	yok
	İyi	315	2,46	,34			
	Çok iyi	19	2,55	,56			
Duygusal Zekâ Puanı	Orta	229	2,57	,27	,208	,812	yok
	İyi	315	2,56	,23			
	Çok iyi	19	2,59	,31			
	Toplam	563	2,57	,25			

Tablo 9.’da görüldüğü gibi ailenin ekonomik durumu değişkenine göre öğrencilerin duygusal zekâ ortalama puanlarının çok yakın olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan Anova testi sonucunda anlamlı farklılık olmadığı ($p=0,812>0,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 9.’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin “*Kişisel Farkındalık Alt Boyutu*” ile aile ekonomik durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda ($p=0,958>0,05$), “*Kişiler Arası İlişkiler Alt Boyutu*” ile aile ekonomik durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda ($p=0,306>0,05$), “*Çevreye Uyum Alt Boyutu*” ile aile ekonomik durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda

($p=0,853>0,05$), “*Stres Yönetimi Alt Boyutu*” ile aile ekonomik durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda ($p=0,055>0,05$), “*Genel Ruh Hali Alt Boyutu*” ile aile ekonomik durumu değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova Testi sonucunda ($p=0,541>0,05$) olduğundan anlamlı fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 10

Akademik Puan Ortalaması ile Duygusal Zekâ Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Değerleri

		Akademik Puan Ortalaması	Kişisel Farkındalık Boyutu	Kişilerarası İlişkiler	Çevreye Uyum	Stres Yönetimi	Genel Ruh Hali	Duygusal Zekâ Toplam
Akademik Puan Ortalaması	Pearson Correlation	1	,285**	,144**	,163**	,097*	,186**	,256**
	Sig.		,000	,001	,000	,022	,000	,000
	N	563	563	563	563	563	563	563
Kişisel Farkındalık Boyutu	Pearson Correlation	,285**	1	,462**	,491**	,387**	,405**	,760**
	Sig.	,000		,000	,000	,000	,000	,000
	N	563	563	563	563	563	563	563
Kişilerarası İlişkiler	Pearson Correlation	,144**	,462**	1	,479**	,276**	,454**	,742**
	Sig.	,001	,000		,000	,000	,000	,000
	N	563	563	563	563	563	563	563
Çevreye Uyum	Pearson Correlation	,163**	,491**	,479**	1	,323**	,455**	,758**
	Sig.	,000	,000	,000		,000	,000	,000
	N	563	563	563	563	563	563	563
Stres Yönetimi	Pearson Correlation	,097*	,387**	,276**	,323**	1	,238**	,588**
	Sig.	,022	,000	,000	,000		,000	,000
	N	563	563	563	563	563	563	563
Genel Ruh Hali	Pearson Correlation	,186**	,405**	,454**	,455**	,238**	1	,684**
	Sig.	,000	,000	,000	,000	,000		,000
	N	563	563	563	563	563	563	563
Duygusal Zekâ Toplam	Pearson Correlation	,256**	,760**	,742**	,758**	,588**	,684**	1
	Sig.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	563	563	563	563	563	563	563

Tablo 10. değerlendirildiğinde, akademik puan ortalaması ile duygusal zekâ arasındaki korelasyon değeri ($r=0,256$; $r=0.01-0.29$) olduğundan iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve zayıf olduğu, akademik puan ortalaması ile duygusal zekânın “*Kişisel Farkındalık Alt Boyutu*” arasındaki korelasyon değeri ($r=0,285$; $r=0.01-0.29$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve zayıf olduğu, akademik puan ortalaması ile “*Kişiler Arası İlişkiler Alt Boyutu*” arasındaki korelasyon değeri ($r=0,144$; $r=0.01-0.29$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin

pozitif ve zayıf olduğu, akademik puan ortalaması ile “Çevreye Uyum Alt Boyutu” arasındaki korelasyon değeri ($r=0,163$; $r=0,01-0,29$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve zayıf olduğu, akademik puan ortalaması ile “Stres Yönetimi Alt Boyutu” arasındaki korelasyon değeri ($r=0,097$; $r=0,01-0,29$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve zayıf olduğu, akademik puan ortalaması ile “Genel Ruh Hali Alt Boyutu” arasındaki korelasyon değeri ($r=0,186$; $r=0,01-0,29$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve zayıf olduğu görülmektedir.

Tablo 10.’a göre, duygusal zekanın “Kişisel Farkındalık Alt Boyutu” nun; “Kişiler Arası İlişkiler Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,462$; $r = 0,30-0,70$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyde olduğu, “Çevreye Uyum Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,491$; $r=0,30-0,70$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyde olduğu, “Stres Yönetimi Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,387$; $r=0,30-0,70$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyde olduğu, “Genel Ruh Hali Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,405$; $r=0,30-0,70$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyde olduğu, “Duygusal Zeka Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,760$; $r=0,71-0,99$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 10. değerlendirildiğinde, duygusal zekanın “Kişiler Arası İlişkiler Alt Boyutu” nun “Çevreye Uyum Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,479$; $r=0,30- 0,70$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyde olduğu, “Stres Yönetimi Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,276$; $r=0,01-0,29$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve düşük düzeyde olduğu, “Genel Ruh Hali Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,454$; $r=0,30- 0,70$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyde olduğu, “Duygusal Zeka Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,742$; $r=0,71-0,99$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 10. incelendiğinde, duygusal zekanın “Stres Yönetimi Alt Boyutu” nun “Genel Ruh Hali Alt Boyutu” ile arasındaki korelasyon değeri ($r=0,238$; $r=0,01-0,30$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve düşük düzeyde olduğu, “Duygusal Zeka Alt Boyutu” ile arasındaki

korelasyon değeri ($r=0,588$; $r=0.30-0.70$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyde olduğu görülmektedir,

Tablo 10, değerlendirildiğinde, duygusal zekanın "*Genel Ruh Hali Alt Boyutu*" ile , "*Duygusal Zeka Alt Boyutu*" arasındaki korelasyon değeri ($r = 0,684$; $r = 0,30-0,70$) olduğundan bu iki değer arasındaki ilişkinin pozitif ve orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sorularının sırası takip edilerek, her araştırma sorusunun tartışma ve sonucu ayrı ayrı verilmiştir.

Lise Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri Nedir? Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulgularına göre lise öğrencilerinin duygusal zekânın geneli ile duygusal zekânın alt boyutları bazında duygusal zekâ düzeylerinin farklılaştığı, bununla birlikte lise öğrencilerinin stresi en üst düzeyde yönettikleri ancak kişiler arası ilişkileri ise başarılı bir şekilde yönetmede zorlandıkları sonucuna ulaşılabılır. Bu sonucun öğrencilerin ergenlik dönemindeki gelişim ve değişimlerinin farklılığından, öğrencilerden beklentilerin çokluğundan vb. kaynaklanıyor olabilir.

Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeyleri Nedir? Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Cinsiyet değişkenine göre katılımcı kız ve erkek öğrencilerin genel duygusal zekâ düzeyleri arasında ortaya çıkan anlamlı fark kız öğrencilerinin lehinedir. Alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde ise cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının "*Kişisel Farkındalık Alt Boyutu*" açısından zekâları arasında ortaya çıkan fark anlamlı ve kız öğrencilerin lehinedir. Cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının "*Kişisel İlişkiler Alt Boyutu*" açısından zekâları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının "*Çevreye Uyum Alt Boyutu*" açısından zekâları arasında ortaya çıkan fark anlamlı ve kız öğrencilerin lehine bir farktır. Cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekânın "*Stres Yönetimi Alt Boyutu*" açısından ortaya çıkan fark anlamlı ve erkek öğrencilerin lehine bir farktır. Cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının "*Genel Ruh Hali Alt Boyutu*" açısından zekâları arasında anlamlı bir fark

bulunmamıştır. Yapılan birçok araştırmada (Schutte ve arkadaşları, 1998; Sutarso, 1998; Harrod ve Scheer, 2005) kadınların duygusal zekâsının erkeklerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak Bar-On, Brown, Kirkcaldy and Thome (2000) tarafından yapılan araştırmada erkekler ve kadınlar arasında, toplam duygusal zekâ puanları açısından fark bulunamamış, duygusal zekânın alt boyutlarında bazı farklılıklar görülmüştür. Araştırmaya göre kız öğrencilerin kişiler arası ilişkiler ile çevreye uyumda erkeklerden daha başarılı oldukları, erkek öğrencilerin ise stresle başa çıkmada daha iyi oldukları belirlenmiştir. Bu araştırma bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bazı araştırmalar hariç, araştırmaların genelinde duygusal zekânın genelinde kadınların duygusal zekâlarının erkeklerin duygusal zekâlarından anlamlı derecede yüksek olduğu, duygusal zekânın alt boyutlarında ise bir farklılaşma olduğu, bazı boyutlarda (kişisel farkındalık ve çevreye uyum) kadınların duygusal zekâlarının daha yüksek çıktığı, bazı boyutlarda (stres yönetimi) ise erkeklerin duygusal zekâlarının daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuçlar farklı şekilde değerlendirilebilir. Kadınların potansiyel anne ve eş olmaları gereği, daha duygusal olmalarının doğal olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Ancak başka araştırmacılar bu durumu, Ciarrochi, Chan ve Caputi (2000) kadınların duygusal zekâlarının erkeklerden daha yüksek olmasını iki nedene bağlı olarak açıklamaktadırlar. Birincisi, kadınlar erkeklerden daha sosyal oldukları için başkalarının duygularını daha iyi anlayabiliyorlar. İkincisi ise, kadınların biyolojik özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Mayer, Caruso ve Salovey (1999), benzer olarak kadınların duygusal zekâsının yüksek çıkışını iki nedene bağlamaktadırlar. Birincisi, kadınların biyolojik olarak bu şekilde donatıldıklarıdır. İkincisi ise, kadınların erkeklerden daha az güç sahibi olmalarından dolayı, duyguları daha dikkatli okumak zorunda oldukları şeklindedir.

Sınıf Seviyelerine Göre Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasında Anlamlı Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Sınıf değişkeni açısından araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zekâlarının toplam puanı ile duygusal zekânın “*Kişisel Farkındalık*”, “*Kişiler Arası İlişkiler*”, “*Çevreye Uyum*”, “*Stres Yönetimi*” ve “*Genel Ruh Hali*” alt boyutları arasında anlamlı fark bulunmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Birçok çalışmada da duygusal zekâ ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı bulgularına ulaşılmıştır (Aslan ve Özata 2008; Harrod ve Scheer 2005; İsmen 2001a; Öztürk, 2006; Yılmaz, 2007). Ayrıca duygusal zekânın yaş ile birlikte arttığını gösteren çalışmalar da

bulunmaktadır (Güler, 2006). Bu araştırmadan elde edilen bulgular literatürle benzerlik göstermektedir. Bütün bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, bir araştırma hariç, sınıf değişkeni ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılabılır. Bu sonuç duygusal zekânın; yaştan daha çok yaşam deneyimlerine, kişinin kendisini bu alanda geliştirmeye istekli olmasına, toplumsal tecrübeler ve ilişkilerine, bu alanla ilgili aldığı eğitime, alanla ilgili literatürden edindiği bilgilere ve bunları hayatı içinde kullanmasından kaynaklı gelişmesine bağlı olarak değiştiği şeklinde değerlendirilebilir.

Okudukları Lise Türüne Göre Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasında Anlamlı Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Öğrencilerin devam ettikleri lise türleri ile *"Stres Yönetimi Alt Boyutu"* arasında anlamlı fark bulunmazken, duygusal zekânın geneli, duygusal zekânın *"Kişisel Farkındalık"*, *"Kişiler Arası ilişkiler"*, *"Genel Ruh Hali"* ve *"Çevreye Uyum"* alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu bulgularına ulaşılmıştır. Fen Lisesi öğrencilerinin, Anadolu Lisesi öğrencilerinden. Anadolu Lisesi öğrencilerinin de Meslek Lisesi öğrencilerinden duygusal zekânın genel ve duygusal zekânın *"Kişisel Farkındalık"* alt boyutunda, Fen Lisesi öğrencilerinin, Anadolu Lisesi ve Meslek Lisesi öğrencilerinden duygusal zekânın *"Kişiler Arası İlişkiler"* ve *"Genel Ruh Hali"*, Fen Lisesi ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin Meslek Lisesi öğrencilerinden duygusal zekânın *"Çevreye Uyum"* alt boyutlarında daha yüksek seviyeye sahip oldukları bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgulara göre Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve Meslek Lisesi öğrencileri arasında duygusal zekânın geneli ve alt boyutları açısından fark olabileceği sonucuna ulaşılabılır. Bu sonuç, okulların birçok açıdan farklı profilde öğrencilere sahip olmalarıyla açıklanabilir.

Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasında Anlamlı Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Babanın eğitim durumu ile öğrencilerin duygusal zekânın *"Çevreye Uyum"* ve *"Stres Yönetimi"* alt boyutları arasında anlamlı fark bulunmazken, genel duygusal zekâ ile duygusal zekânın *"Kişisel Farkındalık"*, *"Kişiler Arası ilişkiler"* ve *"Genel Ruh Hali"* alt boyutları arasında babası üniversite mezunu olmayan öğrencilere göre babası üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine anlamlı fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin duygusal zekâ ölçeği puanını daha yüksek bulan çalışmalara da rastlanmaktadır (Harrod ve Schecr, 2005).

(Ümit (2010), babanın öğrenim durumuna göre ergenlerin duygusal zekâ ölçeğinden aldıkları puanlar üzerinde yaptığı karşılaştırma sonucunda, Barkhordari ve Rostambeygirin (2013), öğrenciler ile İran’da yaptığı çalışmada, babanın eğitim düzeyi ile öğrencilerin duygusal zekâları arasında anlamlı fark bulunmadığı bulgularına ulaşmışlardır. Öğrencilerin duygusal zekâ ölçeği alt boyut puan ortalamaları ile baba eğitim durumları karşılaştırıldığında, babası okur yazar olmayanların, lise mezunu olanlara göre duygusal zekanın “*Duyguyu Yönetme*” alt boyutunda daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür (Fırat, Çağlıyan ve Dağ, 2017). Bütün bu araştırma bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bazı çalışmalarda babanın eğitim durumunun öğrencilerin duygusal zekâ ve alt boyutları üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu, bazı araştırmalarda ise anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna varılabilir. Bu sonuç, araştırmaların yapıldığı katılımcıların sosyo-ekonomik-kültürel vb. farklılıklardan kaynaklandığı şeklinde değerlendirilebilir.

Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasında Anlamlı Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Annenin eğitim durumu ile duygusal zekânın “*Çevreye Uyum*”, “*Stres Yönetimi*”, “*Kişiler Arası İlişkiler*” ve “*Genel Ruh Hali*” alt boyutları arasında anlamlı fark bulunmazken, duygusal zekânın geneli ve “*Kişisel Farkındalık*” alt boyutu arasında annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin lehine anlamlı fark bulunduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ümit (2010), annenin öğrenim durumuna göre ergenlerin duygusal zekâ ölçeğinden aldıkları puanlar üzerinde yaptığı karşılaştırma sonucunda anlamlı fark bulunmadığı bulgusuna, Aşan ve Özyer’in (2003) duygusal zekâyâ etki eden demografik faktörlerin saptanmasına yönelik yaptıkları çalışmada öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarının, öğrencilerin duygusal zekâ düzeyi üzerinde etkili olmadığı bulgularına ulaşmıştır. Bütün bu araştırma bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, araştırma bulgularımızın diğer araştırmalarla zıtlık gösterdiği ve annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin duygusal zekânın geneli ve “*Kişisel Farkındalık*” alt boyutu üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuç, araştırmaların yapıldığı katılımcıların sosyo-ekonomik-kültürel vb. farklılıklardan kaynaklandığı şeklinde değerlendirilebilir.

Ailenin Ekonomik Durumlarına Göre Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasında Anlamlı Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Ailenin ekonomik durumu ile duygusal zekâ ve “*Kişisel Farkındalık*”, “*Kişiler Arası İlişkiler*”, “*Çevreye Uyum*”, “*Stres Yönetimi*”, *Genel Ruh Hali*” alt boyutları arasında anlamlı fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç; Göçet (2006), Taşkın (2008) ile Yılmaz ve Şahin'in (2004) ailenin ekonomik durumu ile öğrencinin duygusal zekâ düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin olmadığını gösteren bulgularıyla örtüşmektedir. Taş ve Minaz, (2019) tarafından yapılan çalışmada, ailenin gelir düzeyi ile öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir farkın bulunmaması, yetişkinlere oranla daha eşitlikçi düşünen çocukların bu değişkeni bir farklılık gerekçesi olarak algılamamaları şeklinde açıklanmıştır. Kavcar (2011)' in çalışmasında ortaya çıkan “öğrencilerin duygusal zekâ puanları ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir.” Ataman'ın (2008) üstün yetenekli öğrencilerin ailelerine yönelik yaptığı velilerin % 94'ünün orta ve orta üstü gelir grubuna sahip aileler olduğunu belirlediği araştırma bulgularıyla ters düşmektedir.

Lise Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasında Nasıl Bir İlişki Vardır?

Akademik puan ortalaması ile genel duygusal zekâ ile duygusal zekânın “*Kişisel Farkındalık*”, “*Kişiler Arası İlişkiler*”, “*Çevreye Uyum*”, “*Stres Yönetimi*” ve “*Genel Ruh Hali*” alt boyutları arasında pozitif yönlü ama zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Araştırma genel olarak Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin duygusal zekâsının akademik başarıları üzerinde pozitif ama zayıf bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

Kavcar (2011), öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasında zayıf ama pozitif ilişki saptamıştır. Ayrıca, öğrencilerin akademik başarıları ile duygusal zekânın “*Kişilerarası İlişkiler*” ve “*Uyum Sağlama*” alt boyutları arasında pozitif ama zayıf bir ilişki bulunmuşken; “*Kişisel Beceriler*”, “*Stres Yönetimi*” ve “*Genel Ruh Hali*” alt boyutları ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Baba (2012), Dağlı (2006), duygusal zekânın akademik başarıyı yordamaya anlamlı katkısının, Üzel ve Hangül (2011), duygusal zekâ ile matematik zekâsı arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğunu bulgulamıştır. Seyis (2011), duygusal zekâ ve motivasyonun akademik başarıyı anlamlı bir şekilde açıklama gücüne sahip

olduğu ve duygusal zekânın alt boyutu olan duygularını anlama boyutu, Ciarrochi, Chan ve Caputi (2000) zekâ ve kişilik özelliklerini de dikkate alarak duygusal zekânın akademik başarıyı yordadığı bulgularına ulaşmışlardır. Dağlı'nın (2006) aktardığına göre, Petrides, Fredericson ve Furnham (2004) yüksek duygusal zekâ ve düşük zekâ kapasitesine sahip öğrencilerin notları, düşük duygusal zekâ ve yüksek zekâ kapasitesine sahip olan öğrencilerden daha iyi düzeydedir. Jeager, 2003'te mezun olan öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ve duygusal zekâ alt boyutları ile akademik başarıları arasında olumlu bir istatistiksel bağın olduğu bulgularına ulaşmıştır (Erdoğan ve Kenarlı, 2008). Benzer sonuçlara 2005 yılında Szuberla tarafından da ulaşılmıştır. Ona göre duygusal zekânın "*Duygusal Algılama*" alt boyutu ile akademik performans arasında bir ilişki bulunmaz iken, "*Duyguları Anlama*" ile "*Duyguları Yönetme*" alt boyutlarıyla matematik ve okuma becerileri arasında bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, duygusal zekânın genel puanları ile akademik performans arasında güçlü bağın olduğu ise özellikle belirtilmiştir (Dağlı, 2006; 58). Ciarrochi, Chan ve Caputi (2000), duygusal zekâ ile kişilik arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, kişilik ve zekâ değişkenleri sabit tutulduğunda da, duygusal zekânın akademik başarıyı yordadığı bulgularına ulaşılmıştır. Parker ve arkadaşları (2004) üniversite öğrencilerinde duygusal zekâ ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Aynı yıl gerçekleştirilen bir başka çalışmada Parker ve arkadaşları bu kez lise öğrencilerinde duygusal zekâ ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemişler ve bu çalışmalarında bu iki değişken arasında daha güçlü bir ilişki bulmuşlardır. Szuberla (2005), duygusal zekânın birinci bileşeni olan "*Duyguları Algılamayla*" akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır; ancak (1) duyguları anlama ile okuma becerileri, dil ve matematik becerileri (2) duyguları yönetme ile okuma becerileri (3) genel duygusal zekâ ile akademik başarı arasında güçlü pozitif ilişkinin bulunduğu bulgularına ulaşılmıştır. Yukarıda sözü edilen bütün araştırma bulgularıyla bu araştırma bulguları örtüşmektedir.

Ayrıca Yılmaz (2007) tarafından duygusal zekâ ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi test etmek için Pearson Korelasyon analizini yaptığı çalışmada duygusal zekânın alt boyutları ve duygusal zekâ toplam puanları ile akademik not ortalaması arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Kenarlı (2007) tarafından yapılan çalışmada akademik başarı ile duygusal zekânın toplam puanı arasında bir ilişki bulunmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Bununla birlikte, duygusal zekânın alt boyutlarından "*Kendi Duygularının Farkında Olma*" alt boyutu ile

akademik başarı arasında bir ilişkinin olduğunu bulgulamıştır (Kenarlı, 2007). Bundan bir sene sonra Kenarlı ve Erdoğan (2008), duygusal zekânın “Başkalarının Duygularının Farkında Olma” alt boyut ile akademik başarı arasında bir ilişkinin olmadığı bulguları bulunmuştur. Erdoğan ve Kenarlı, (2008) aktardığına göre, Newsome, Day ve Catano (2000), tarafından yapılan araştırmada kişilik ve bilişsel yetenekler de dikkate alınarak duygusal zekâ ile akademik başarı arasındaki ilişki incelenmiş, ama anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Benzer sonuçlara O' Connor Jr ve Little (2002), tarafından da ulaşılmıştır. Buraya alınan araştırma bulgularıyla, bu araştırma bulguları ise farklılaşmaktadır. Bütün bu araştırma bulguları, bir bütün olarak değerlendirildiğinde araştırmaların genelinde duygusal zekânın geneli ile duygusal zekânın alt boyutlarının akademik başarıyı etkilediği, ama bazı araştırma bulgularında ise duygusal zekâ ile akademik başarı arasında bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuç, duygusal zekâ ile akademik başarı arasında zayıf da olsa pozitif yönlü bir ilişkinin olduğunu kanıtlamaktadır. Bundan dolayı akademik başarının artırılması için duygusal zekânın güçlendirilmesi kaçınılmazdır.

Öneriler

1-Duygusal zekâ ve akademik başarı arasındaki ilişkinin pozitif olmasından dolayı, öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin duygusal zekânın önemi ve işlevleriyle ilgili farkındalıklarını artırma amaçlı seminer, konferans vb. etkinlikler yapılabilir.

2- İlkokul ve ortaokullarda da duygusal zekâ ile akademik başarı arasındaki ilişkinin incelendiği nicel ve nitel araştırmalar yapılabilir.

3- Duygusal zekânın güçlendirilmesine dönük okul müfredatlarına duygusal zeka ile ilgili etkinlikler yerleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, F.T. (2001). Duygusal zekâ yeteneklerinin göreve yönelik ve insana yönelik liderlik davranışları ile ilişkisi: Banka şube müdürleri üzerine bir alan araştırması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan ve Özata, (2008). Duygusal zekâ ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkilerin araştırılması: Sağlık çalışanları örneği. *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, 30:77–97.
- Aşan, Ö., Özyer, K. (2003). Duygusal zekâyâ etki eden demografik faktörlerin saptanmasına yönelik ampirik bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 21(1):151-167.
- Ataman, A. B. (2008). Üstün yetenekli çocuklarda aile ortamının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: İstanbul bilsem örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baba. H. (2012). Beden eğitimi ve spor yüksekokulundaki öğrencilerin kinestetik ve duygusal zekâlarının, iç-dış kontrol odaklarının akademik başarılarına etkisi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Ankara.
- Barkhordari M ve Rostambeygi P. (2013). Emotional intelligence in nursing students. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*. [http://jamp.sums.ac.ir/index.php/JAMP/article/view/47.1\(12\):46-50](http://jamp.sums.ac.ir/index.php/JAMP/article/view/47.1(12):46-50)
- Bar-On, R., Brown, J., Kirkcaldy, B. And Thome, R. (2000). Emotional Expression and Implications for Occupational Stress; An Application of the Emotional Quotient Inventory (EQ-I), *Personality and Individual Differences*, 28, 1107-1118. Doi: 10. 1016/S0191-8869(99)00160-9.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., Kılıç, E. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 342s.
- Ciarrochi, Chan and Caputi (2000). A Critical Evaluation of The Emotional Costruct. *Personality and Individual Differences*, 28:(3), p.p.539-561.
- Dağlı, Meryem E. (2006). Ergenlikte zekâ bölümü, duygusal zekâ ve akademik başarı arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Erdoğan, M.Y. (2008). Duygusal Zekânın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış-2008 C.7 S.23 (62-76).
- Fırat Kılıç, H., Çağlıyan, S., Sucu Dağ, G. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*;14 (4): 275-282 281
- Goleman, Daniel (2007).Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir?. (Çev. Banu Seçkin Yüksel), 31. Baskı, Varlık Yayınları, İstanbul.
- Göçet, E. (2006). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya

- Güler, Ayşe (2006). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Harrod, ve Scheer, (2005). An Exploration of Adolescent Emotional Intelligence in Relation to Demographic Characteristics Adolescence. http://findarticles.com/p/articles/mi_m2248/is15940/ai_n15950403/pg_2/?tag=mantle_skin;content (02.04.2019).
- Hemmati. T, Mills. J. F ve Croner. D.G. (2004). The Validity Of The Bar-On Emotional Intelligence Quotient in an Offender Population. Canada.
- İsmen, E (2001a). Duygusal zekâ ve problem çözme. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13: 111–124.
- Kalaycı, Ş. (2008). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, (3. Baskı). Asıl Yayınevi, Ankara.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Kavcar, B. (2011). Duygusal zekâ ile akademik başarı ve bazı demografik değişkenlerin ilişkileri: Bir devlet üniversitesi örneği. Yüksek lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara
- Kenarlı, Ö. (2007). Duygusal zekâ-akademik başarı etkileşimine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi, Dicle Üniversitesi örneği. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Köksal, Ayça (2003). Ergenlerde Duygusal Zekâ ile Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mayer, Caruso ve Salovey, (1999). Emotional Intelligence Meets Traditional Standards for an Intelligence. 27(4), 267-298. 3. Kurum yazarlı kitap:
- Erdoğan, Y. ve Kenarlı, Ö. (2008). Duygusal Zekâ ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki” , sayı:178, Bahar, (297-310). Ankara
- Newsome, S., Day, A. L. ve Catano, V. M. (2000). Assessing the Predictive Validity of Emotional Intelligence. *Personality and Individual Differences*, 29, 1005-1016.
- O'Connor R. M. Jr. ve Little, I. S. (2002). Revisiting the Predictive Validity of Emotional Intelligence: Self-Report Versus Ability-Based Measures. *Personality and Individual Differences*, 35, 1893-1902.
- Öztürk, A (2006). Okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zekâ yetenekleri iş doyumları ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Parker, James, D.,A. ve diğerleri (2004). Emotional Intelligence and Academic Success: Examining the Transition from High School to University. *Personality and Individual Differences*, 36, 163-172.
- Schutte, Nicola, S. ve diğerleri (1998). Development and Validation of a Measure of Emotional Intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25, 167-177.

- Seyis, S. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin motivasyonları ve duygusal zekâları ile akademik başarıları arasındaki ilişki. Yüksek lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon
- Sutarso, Pudjati (1998). Gender Differences on the Emotional Intelligence Inventory (EQI). Unpublished doktora tezi. Department of Educational Research in the Graduate School of the University of Alabama, Tuscaloosa, Alabama.
- Szuberla, A., L.(2005). Emotional Intelligence and School Success. Unpublished doktora tezi, Walden University, ABD.
- Taş, H. ve Minaz, M. B. (2019). An Investigation into Examination-Type Preferences of Primary School Students in Relation to Various Variables. *Eurasian Journal of Educational Research* (81), 79-98
- Taş, H. ve Minaz, M.B. (2019). The Impact of Biography-based Values Education on 4th Grade Elementary School Students' Attitudes towards Tolerance Value. *International Journal of Progressive Education*, 15(2), 118-139.
- Taş, H. ve Minaz, M. B. (2019). Yeni ilköğretim 4. sınıf Türkçe dersi öğretim programının programın öğeleri bağlamında öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 16(2), 428-446.
- Taşkın, A. K. (2008). Beden eğitimi öğrencilerinde duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Taylı, A. (2010). Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Duygusal Zekâ, Âlim Kaya (Ed.).Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim. 1. Baskı içinde (253-282), Pegem Akademi, Ankara.
- Titrek, O. (2007). IQ'dan EQ'ya Duyguları Zekice Yönetmek. 1. Basım, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Tufan. Ş. (2011). Geliştirilen duygusal zekâ eğitimi programının ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Ümit, N. (2010). Ergenlerin duygusal zekâları ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Üzel, D. ve Hangül. T. (2011). Duygusal Zekâ ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki. X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Balıkesir.
- Wurf. G & Croft-Piggin. L (2014). Predicting The Academic Achievement Of First-Year, Pre-Service Teachers: The Role Of Engagement, Motivation, ATAR, And Emotional intelligence. *Journal of Teacher Education*.Australia. Asia-Pacific
- Yılmaz, M. ve Şahin, Ş. (2004). Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. XII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Yılmaz, S. (2007). Duygusal zekâ ve akademik başarı arasındaki ilişki. Yüksek lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.

Extended Abstract

Introduction

The concept of emotional intelligence was first proposed by Peter Salovey and John Mayer, and then by Daniel Goleman. These researchers think that emotional intelligence is more important than cognitive intelligence. Harrison defined emotional intelligence as learning and managing people's emotions, motivating people with strong emotions, empathizing, and having a say in emotional relationships. Mayer and Salovey examined emotional intelligence with the dimensions of recognition, understanding, combining with thought and managing the emotions and Goleman examined the dimensions of personal and social competences (Köksal, 2003, Titrek, 2007 and Taylı, 2010)

Academic achievement is the improvement of the students according to the defined scales at the grade levels. Academic achievement is associated with many variables. Many factors such as emotional intelligence, cognitive intelligence, physical development, family and school environment affect academic achievement. Whether there is a relationship between emotional intelligence and school achievement or academic achievement is one of the topics of interest in the academic world. According to the findings of the studies conducted by Goleman, Bar-On, Salovey and Mayer et al.(2004). Emotional intelligence affects academic achievement at a certain level. Emphasis should be placed on the development of emotional intelligence in order to make more effective use of cognitive intelligence capacity. In recent years, some scientists (Tufan, 2011, Goleman, 2007a) have emphasized that emotional intelligence is one of the factors that explain academic achievement. Emotions determine what can be done in life by limiting the capacity to use the innate mental abilities to the extent that it supports or makes it difficult to think and plan, to prepare for a distant goal, to solve problems. Motivated by work, desire and wish, even with an appropriate level of fear, the individual achieves success. In this sense, emotional intelligence is a fundamental skill and a force that deeply affects all other abilities. Because of all these evaluations, the relationship between emotional intelligence and academic achievement was analyzed in this research.

In this context, the answers to the following questions were sought:

1. What are the emotional intelligence levels of high school students?
2. Is there a significant difference between students' emotional intelligence levels according to gender variable?
3. Is there a significant difference between the emotional intelligence levels of the students according to the grade level variable?
4. Is there a significant difference between the emotional intelligence levels of the students according to the type of high school they study?
5. Is there a significant difference between the emotional intelligence levels of the students according to the educational background of the father?
6. Is there a significant difference between the emotional intelligence levels of the students according to the education level of the mother?
7. Is there a significant difference between the emotional intelligence levels of the students according to the economic status of the family?
8. What is the relationship between academic achievement and emotional intelligence levels of high school students?

Purpose of the research

The main purpose of this study was to determine the relationship between emotional intelligence levels and academic achievement of 10th, 11th and 12th grade students who were studying in Science High School, Anatolian High School and Vocational and Technical Anatolian High School in terms of gender, grade level, high school type, educational background of father and mother and the economic status of the family.

Methodology

The population of the study consists of students from all high schools in Karaman Province. 10th, 11th and 12th grade students of Karaman Turkey Chambers and Stock Exchanges Union Science

High School, Karaman Bifa Anatolian High School and Karaman Temizel Unlu Vocational and Technical High School constitute the sample. There were 563 students in the sample.

Data Collection Tools

In the research, to measure the academic achievement of students, the overall average of year-end achievement scores of grades 9,10 and 11 was taken as the basis. In order to determine the emotional intelligence levels of the students, the emotional intelligence scale which was adapted by Acar in 2001 and Kavcar in 2008 and developed by Reuven Bar-On was used. The reliability of the scale was revised and Cronbach's alpha coefficient was calculated as 0.784.

Data Collection and Analysis

The researcher personally took part in the implementation and collection of the scale and also received support from school administrators and teachers. Based on Reuven Bar-On's Emotional Intelligence Scale, students' emotional intelligence level was analyzed. The overall average of the year-end achievement scores was used to evaluate academic achievement.

Results

According to the gender variable, the mean emotional intelligence of the participating female students is $\bar{x} = 2.59$, while the mean of the participating male students is $\bar{x} = 2.54$. In addition, the result of the t-test that determines whether the difference between the female and male students according to the gender variable in terms of emotional intelligence in general is significant or not was $p = 0.038 < 0.05$, it was found that there was a significant difference in favor of the participating girls.

According to the grade variable, the results of the Anova test ($p = 0.862 > 0.05$) were not found to be significant in terms of the total score of emotional intelligence of the students participating in the research.

According to the High School Types variable, as a result of the Anova Test ($p = 0.000 < 0.01$) related to total emotional intelligence scores of the participants, a significant difference was found between the emotional intelligence of the students in terms of high schools.

As the correlation between the mean academic score and emotional intelligence ($r = 0.256$; $r = 0.01-0.29$), the relationship between the two values was positive and weak, the correlation between the mean academic score and the Personal Awareness Sub-Dimension of emotional intelligence ($r = 0.285$; Since $r = 0.01-0.29$), the relationship between these two values is positive and weak.

Suggestions

In the study, a positive relationship was found between emotional intelligence and academic achievement. Therefore, conferences can be organized with in-service training activities aimed at understanding the effect of emotional intelligence on academic success by students, teachers, administrators and parents.

ETİK BEYAN: *"ÖĞRENCİLERİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİYLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ"* başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim."